

Rettighets- overgang og kolliderende rettserverv

Jens Edvin A. Skoghøy

FAGBOKFORLAGET

Rettighets- overgang og kolliderende rettserverv

Jens Edvin A. Skoghøy

FAGBOKFORLAGET

FORORD

Stiftelse og overføring av rettigheter til formuesgoder kan reise en rekke rettslige problemstillinger. For det første er det spørsmål om hvordan rettighetene går over fra ett rettssubjekt til et annet. For det andre kan det i overføringsfasen oppstå rettighetskollisjoner. I hvilken utstrekning kan avtalepartenes kreditorer ta beslag i formuesgoder som befinner seg i en overføringsfase? Hvordan skal konflikten løses dersom det blir stiftet samme eller uforenlige rettigheter i et formuesgode til fordel for flere?

Denne boken har som hovedformål å tjene som lærebok for jusstuderter. Selv om målgruppen for boken først og fremst er jusstuderter, håper jeg at også praktiserende jurister skal kunne ha stor nytte av boken. Dette gjelder ikke minst konkursbobestyrere.

Ved utformingen av boken har jeg søkt å konsentrere meg om hovedlinjer og prinsipper, og det har vært lagt stor vekt på å få frem sammenhenger og rettspolitiske begrunnelser.

Førsteamanuensis Roger Stelander Magnussen ved Universitetet i Stavanger har lest gjennom manuskriptet til kapittel 1, 2, 4, 5 og 6 i boken og har kommet med verdifulle innspill til disse kapitlene. Jeg har også diskutert andre spørsmål med ham. Jeg takker ham hjerteligst for de innspill han har kommet med!

Boken er ført à jour per årsskiftet 2022/2023.

Oslo, mars 2023
Jens Edvin A. Skoghøy

INNHOOLD

FORKORTELSER	11
KAPITTEL 1	
INNLEDNING	13
1.1 Emnet	13
1.2 Sondringen mellom tinglige og obligatoriske rettigheter.....	17
1.3 Hvem som skal vinne rett ved rettighetskollisjon, bør søkes løst på grunnlag av interesseavveininger	19
1.4 Det videre opplegg av fremstillingen	20
1.5 Tidligere litteratur	21
KAPITTEL 2	
RETTIGHETSOVERGANG PARTENE IMELLOM	23
2.1 Prinsipielle synspunkter.....	23
2.2 Overgang av rettslig rådighet.....	27
2.3 Overgang av fysisk eller annen form for faktisk rådighet.....	31
2.4 Risiko for prisendringer og fysisk beskadigelse	33
2.5 Avkastning, ansvar for utgifter og eieransvar	35
2.6 Beskyttelse mot inngrep eller skadegjørende handlinger fra tredjeperson ..	37
2.6.1 <i>Problemstilling</i>	37
2.6.2 <i>Erstatningsrettslig vern</i>	37
2.6.3 <i>Forsikringsrettslig vern</i>	39
2.6.4 <i>Ekspropriasjonsrettslig vern</i>	41
KAPITTEL 3	
TINGLYSING OG ANNEN FORM FOR RETTIGHETSREGISTRERING	45
3.1 Innledning. Oversikt over ulike ordninger for rettighetsregistrering.....	45
3.2 Gangen i tinglysingen	48
3.3 Hvilke dokumenter som kan tinglyses i grunnboken for fast eiendom eller borettslagsandeler, og hva som skal til for at dokumentet skal gi grunnbokshjemmel.....	52

3.4	Formelle krav til dokumenter som skal tinglyses	55
3.5	Kontroll med dokumentets materielle gyldighet og om vilkårene for tinglysing er oppfylt	56
3.6	Sletting av heftelser	56
3.6.1	<i>Innledning</i>	56
3.6.2	<i>Sletting etter begjæring</i>	57
3.6.3	<i>Sletting ex officio</i>	57
3.7	Statens ansvar for tinglysingsfeil	58
3.8	Registrering i Verdipapirsentralen	59

KAPITTEL 4

KOLLIDERENDE RETTSSERVERV - RETTSPOLITISKE BETRAKTNINGER

4.1	Oversikt over konfliktsituasjonene. Noen utgangspunkter	61
4.2	Tilfeller hvor ervervet bygger på avtale eller lignende	66
4.2.1	<i>Innledning</i>	66
4.2.2	<i>Legitimasjonshensynet. I hvilken grad har den egentlig berettigede herredømme over legitimasjonsforholdet?</i>	68
4.2.3	<i>Notoritetshensynet</i>	72
4.2.4	<i>Publisitetshensynet</i>	74
4.2.5	<i>Beskyttelse av etablert tilstand</i>	75
4.3	Tilfeller hvor ervervet skjer ved kreditorbeslag	76
4.3.1	<i>Innledning</i>	76
4.3.2	<i>Bør kreditorene kunne påberope debtors legitimasjon?</i>	76
4.3.3	<i>Notoritetshensynet</i>	76
4.3.4	<i>Publisitetshensynet</i>	77
4.3.5	<i>Beskyttelse av etablert tilstand?</i>	78

KAPITTEL 5

KREDITORENES BESLAGSRETT OVERFOR DEBITORS HJEMMELSPERSONER

5.1	Dekningsloven § 2-2 danner utgangspunktet for kreditorenes beslagsrett .	79
5.2	Tilfeller hvor A mangler adkomst	85
5.3	Tilfeller hvor As adkomst er ugyldig	85
5.4	Betroelsestilfellene	87
5.5	Forhandlertilfellene	88
5.6	Kreditorenes beslagsrett i formuesgoder som debitor har under anskaffelse	89
5.6.1	<i>Innledning</i>	89
5.6.2	<i>Beslagsretten ved erverv av andre formuesgoder enn fast eiendom og borettslagsandeler</i>	90
5.6.3	<i>Beslagsretten ved erverv av fast eiendom og borettslagsandeler</i>	95

KAPITTEL 6**KREDITORENES BESLAGSRETT OVERFOR DEBITORS**

SUKSESSORER	99
6.1 Noen utgangspunkter.....	99
6.2 Kreditorerne trenger bare å respektere reelle disposisjoner.....	101
6.2.1 Innledning	101
6.2.2 Kreditorerne trenger ikke respektere <i>pro forma</i> -transaksjoner	102
6.2.3 Kan kreditorerne påberope at en disposisjon som debitor har foretatt, er ugyldig?.....	106
6.3 Rettsvernsreglene ved erverv av rettigheter i løsøre	109
6.3.1 Innledning	109
6.3.2 Kreditorvern for panterettigheter.....	110
6.3.3 Kreditorvern for erverv av eiendomsrett – historisk overblikk	111
6.3.4 Ved ensidig bebyrdende transaksjoner bør det kreves overlevering	112
6.3.5 Har kjøperen betalt uten å få gjenstanden overlevert, bør det avgjørende være hvorvidt betalingen innebærer en tilsiktet kredittytelse	114
6.3.6 Dersom kjøpesummen ikke er betalt, får kjøperen ikke kreditorvern før ved overleveringen	124
6.3.7 Ved bygningsentrepriser og tilvirking må rettsvern oppnås ved inkorporasjon eller utskilling.....	125
6.3.8 Hvordan oppnås rettsvern ved erverv av bruksrett, løsningsrett eller annen begrenset rett?	126
6.4 Rettsvernsreglene ved erverv av rettigheter i fast eiendom, borettslagsandeler og andre realregistrerte formuesgoder	128
6.4.1 Innledning	128
6.4.2 Det konkurrerende kreditorbeslag er et konkursbo	129
6.4.3 Det konkurrerende kreditorbeslag er et gjeldsforhandlingsbo.....	134
6.4.4 Det konkurrerende kreditorbeslag er en utleggstaker.....	135
6.5 Rettsvernsreglene ved overdragelse eller erverv av rettigheter i fordringer, foretaksandeler, immaterielle rettigheter og livsforsikringer	138
6.5.1 Innledning	138
6.5.2 Verdipapirer og innløsningspapirer	138
6.5.3 Enkle krav.....	140
6.5.4 Finansielle instrumenter i Verdipapirsentralen	143
6.5.5 Foretaksandeler som ikke er registrert i en verdipapirsentral eller knyttet til verdipapir eller innløsningspapir.....	145
6.5.6 Immaterielle rettigheter	145
6.5.7 Livsforsikringer.....	147
6.6 Fellesvilkår for kreditorkestinksjon	148
6.6.1 Innledning	148
6.6.2 Vindikasjon forutsetter at formuesgodet kan identifiseres.....	148

6.6.3 Såfremt den økonomiske identitet er i behold, går vindikasjonsrett som utgangspunkt over på surrogat	150
6.6.4 Ved sammenblanding med identifiserbare formuesgoder oppstår det et sameie	153
6.6.5 Dersom den egentlig berettigede forsettlig eller uaktsomt ikke har forhindret rettighetskollisjon, kan kreditorene vinne rett dersom de ellers vil bli påført rettstap	155

KAPITTEL 7

OMSETNINGSSERVERVERES STILLING OVERFOR AVHENDERENS HJEMMELSPERSON ELLER KOLLIDERENDE SUKSESSORER	159
7.1 Innledning	159
7.2 Erverv av løsøre	160
7.2.1 Som hovedregel ekstingverer godtroende omsetningsserververe	160
7.2.2 Tyveritilfellene	164
7.2.3 Ugyldighetstilfellene	166
7.2.4 Betroelsestilfellene	167
7.2.5 Forhandlertilfellene	168
7.2.6 Formuesgoder som avhenderen har kjøpt, men ikke betalt	169
7.2.7 Dobbeltuksesjon	169
7.3 Godtroerverv av rettigheter i fast eiendom, borettslagsandeler og andre realregistrerte formuesgoder	171
7.3.1 Innledning	171
7.3.2 Grunnbokens positive troverdighet – forholdet til avhenderens hjemmelsperson	172
7.3.3 Realregistrenes negative troverdighet – forholdet til konkurrerende suksessorer	178
7.4 Godtroerverv ved stiftelse eller overdragelse av rettigheter i fordringer, foretaksandeler, immaterielle rettigheter og livsforsikringer	183
7.4.1 Innledning	183
7.4.2 Fordringer som ikke er registrert i Verdipapirsentralen	183
7.4.3 Finansielle instrumenter i Verdipapirsentralen	185
7.4.4 Foretaksandeler som ikke er registrert i Verdipapirsentralen	185
7.4.5 Immaterielle rettigheter	186
7.4.6 Livsforsikringer	186
7.5 Fellesregler for erververens stilling når vilkårene for godtroerverv er oppfylt	187
7.6 Den egentlig berettigede kan tape sin rett ved passivitet eller uaktsomhet .	187
LOVREGISTER	193
DOMSREGISTRE	199
STIKKORDREGISTER	201

LOVREGISTER

A

agenturloven

§ 1 88

aksjeloven

§ 2-2 59

§ 3-6 108

§ 3-7 108

§ 4-2 33

§ 4-12 185

§ 4-15 15

§ 13-2 133

akvakulturloven

§ 4 46

§ 5 15, 46

§ 18 46, 172

allmennaksjeloven

§ 3-6 108

§ 4-2 33

§ 4-4 59

avhendingsloven

§ 2-3 32

§ 2-4 34, 40

§ 2-5 36

§ 2-9 130

§ 3-1 34

§ 4-14 187

§ 4-17 187

§ 5-3 90, 95, 96, 97

§ 6-1 95

§ 6-3 95

avtaleloven

§ 28 166, 173

§ 33 85

§ 34 105

§ 36 34, 85

§ 39 163, 178

B

borettslagsloven

§ 6-1 52, 172

§ 6-2 52, 128

bustadoppføringsloven

§ 14 34

§ 21 125

§ 28 34

§ 45 34

§ 47 125

D

dekningsloven

§ 1-2 114, 133

§ 1-4 80, 133

§ 1-6 101

§ 2-1 80

§ 2-2 13, 76, 79, 80, 91, 93, 100, 101

§ 5-1 101

§ 5-2 113, 114

§ 5-8 108, 110

§ 5-10 108

5-10 110

§ 5-11 114

§ 7-2 92, 93, 95, 162

§ 7-3 90, 95, 124

§ 7-4. 90

§ 7-5 90, 95, 124

§ 7-7 93, 94, 95, 124

- § 7-9 92, 93
§ 9-2 90, 134
deltakerloven
§ 12 14
§ 21 14
domstolloven
§ 224 150
- E**
eiendomsmeglingsloven
§ 3-2 150
ekspropriasjonserstatningsloven
§ 5 44
§ 6 44
ekteskapsloven
§ 31 131, 137, 161
§ 50 107, 113
§ 51 113
§ 52 113
§ 53 113
§ 55 113
elsertifikatloven
§ 1 47
§ 3 47
§ 4 47
§ 8 47
§ 10 47
§ 14 47
§ 16 47
§ 18 47
§ 20 47
emk
protokoll i artikkel 1 63, 71, 155, 188
- F**
finansavtaleloven
§ 1-4 119
§ 2-7 119
- § 6-9 66, 175
forbrukerkjøpsloven
§ 3 119
§ 5 31
§ 7 31
§ 10 36
§ 11 36
§ 13 34
§ 14 34
§ 15 187
§ 18 34
§ 33 187
forpakkingsloven
§ 5 182
§ 8 182
forsikringsavtaleloven
§ 7-2 39
§ 15-8 147
§ 16-1 147
§ 17-1 147
§ 17-3 147, 186
§ 17-6 186
- G**
gjeldsbrevloven
§ 14 139, 183
§ 19 139
§ 25 184
§ 27 70
§ 29 29, 143, 184
godtroervervsloven
§ 1 28, 100, 162, 163, 169, 170, 171, 176
§ 2 71, 161, 163, 165, 167
§ 3 166
§ 4 161, 164
§ 5 164

H

havbunnsmineralloven

§ 4-1 46

§ 7-1 46

hevdsloven

§ 4 132

husleieloven

§ 9-6 182

§ 9-7 182

9-8 182

I

inkassoloven

§ 16 150

K

kjøpsloven

§ 1 95

§ 6 31, 94

§ 7 31, 94

§ 10 91

§ 11 36

§ 12 34

§ 13 31, 34

§ 21 34

§ 41 187

§ 54 91, 93, 94

§ 61 92, 93, 95, 162

§ 63 92, 93, 162

§ 79 36

kommisjonsloven

§ 4 88

§ 53 168

§ 54 169

kong christian den femtis norske lov

5-1-1 114

5-1-2 34

5-3-9 75

konkursloven

§ 4 135

§ 6 a 135

§ 14 26, 135, 171

§ 15 135, 171, 181

§ 23 157

§ 55 135

§ 74 133

§ 75 26

§ 79 54, 60, 133, 180

§ 100 26, 107, 133, 136, 170, 180

konsesjonsloven

§ 15 54

kraftledningsregisterloven

§ 9 172

L

lov om hendelege eigedomshøve

§ 2 153, 154

§ 3 153

§ 5 153

lov om registrering av kraftledningen

§ 1 46

§ 3 46

luftfartsloven

§ 3-1 46

§ 3-22 172

§ 3-32 85

§ 3-33 85, 86

M

matrikelloven

§ 7 52

O

odelsloven

§ 59 30

§ 62 31

- § 63 25, 32
§ 64 25
§ 69 25
§ 70 25, 30, 33
§ 73 30, 34
oreigningsloven
§ 12 30, 32
§ 24 42, 44
§ 25 32
§ 28 30, 32
- P**
- panteloven
§ 1-1 46, 59, 69
§ 1-2 109, 170
§ 1-6 35
§ 1-10 29
§ 1-13 64
§ 3-2 110, 113, 115, 118, 127, 139, 162
§ 3-3 110
§ 3-4 145
§ 3-5 170
§ 3-6 110, 145
§ 3-7 152
§ 3-8 110, 164, 170
§ 3-9 110
§ 3-10 110
§ 3-12 110
§ 3-13 152
§ 3-17 110, 164, 170
§ 3-22 94, 126
§ 4-1 138, 139, 147
§ 4-2 139, 184
§ 4-2 a 145
§ 4-2 b 145
§ 4-4 140, 142
§ 4-5 140, 142, 143
§ 4-10 140, 142, 143
- § 4-11 145
§ 4-12 146
§ 4-13 145
§ 4-14 146
§ 5-4 110, 145
§ 5-5 110, 164, 170
§ 5-6 111, 170
§ 5-7 139, 140, 144, 145
§ 5-9 146
§ 6-1 130, 136, 181
- patentloven
§ 21 145, 186
- petroleumsloven
§ 3-3 15
§ 6-1 46, 172
- planteforedlerloven
§ 10 145, 186
- S**
- samvirkeloven
§ 21 145
- sjøloven
§ 20 172
§ 25 130
§ 26 85, 86
§ 27 85
§ 31 46, 126
§ 32 46
§ 39 46
- skadeserstatningsloven
§ 1-4 38
§ 2-1 58, 59
§ 5-1 59
- skjønnsprosessloven
§ 1 25
§ 8 25
§ 22 25
§ 46 25

- § 53 30, 32, 35
 § 57 30, 32, 35
 straffeloven
 § 251 166
 § 321 165
 § 322 165
 § 323 165
 § 327 165
 § 328 165
 § 342 165
- T**
- tinglysningsloven
- § 3 50
 § 6 48
 § 7 49, 56
 § 9 51, 56
 § 10 51
 § 11 50
 § 12 52, 53, 128
 § 12 a 52
 § 13 28, 52, 53, 54
 § 14 52, 54
 § 15 55
 § 16 49
 § 18 51, 174
 § 20 28, 67, 97, 101, 135, 136, 171, 179, 181
 § 21 67, 90, 97, 98, 130, 131, 134, 136, 171,
 173, 179, 181, 190
 § 22 134, 171, 173, 179, 181, 182
 § 23 67, 101, 129, 130, 133, 135, 136, 171
 § 24 171
 § 25 72, 85, 171, 174
 § 27 67, 71, 85, 86, 105, 171, 172, 173, 176, 178
 § 28 57
 § 29 58
 § 30 58
 § 31 56, 57
- § 32 57
 § 32 a 56
 § 34 47
 § 35 58, 173
 § 38 55
 § 38 a 54
- tvangsfullbyrdelsesloven
- § 1-8 69
 § 6-1 29
 § 7-1 13, 25, 79, 80, 100, 102
 § 7-8 136
 § 7 13 82
 § 7-13 83, 84
 § 7-14 80
 § 7-15 110
 § 7-18 77, 80, 81, 110
 § 7-20 25, 26, 60
 § 8-14 30, 32
 § 8-15 25
 § 8-17 30, 34, 36
 § 8-21 162
 § 11-14 32
 § 11-19 29
 § 11-24 24
 § 11-26 34
 § 11-27 34
 § 11-31 30, 34, 36, 136
 § 11-33 136
 § 11-40 176
 § 11-45 24
 § 20 100
- tvisteloven
- § 1-2 19
 § 4-8 19
 § 15-2 29, 30
 § 19-16 19
 § 29-3 50
 § 30-6 50

V

varemerkeloven

§ 3 145, 186

vegtrafikkloven

§ 15 188

verdipapirhandeloven

§ 2-2 59, 143, 185

verdipapirsentralloven

§ 3-1 59

§ 3-2 59

§ 7-3 60, 101, 144, 185

§ 7-4 85, 86, 185

7-4 60

§ 7-7 60, 144

vergemålsloven

§ 77 176

Å

åndsverksloven

§ 68 15

DOMSREGISTRE

NORGES HØYESTERETT

- Rt. 1875 s. 108 A 177
Rt. 1878 s. 412 A 18, III, II6, II7
Rt. 1908 s. 492 A 177
Rt. 1910 s. 231 A 18, II6
Rt. 1912 s. 263 A 120
Rt. 1923 s. 208 A 4I
Rt. 1928 s. 1087 A 103
Rt. 1929 s. 1011 A 4I
Rt. 1930 s. 463 A 151, 154
Rt. 1930 s. 942 A 98
Rt. 1933 s. 644 A 40
Rt. 1933 s. 835 A 103, 104
Rt. 1935 s. 981 A 87
Rt. 1940 s. 193 A 80, 81
Rt. 1940 s. 424 A 37
Rt. 1940 s. 519 A 168
Rt. 1946 s. 322 174
Rt. 1952 s. 1007 A 177
Rt. 1955 s. 571 A 4I
Rt. 1955 s. 872 A 38, 42
Rt. 1956 s. 1219 A 155, 188
Rt. 1957 s. 778 A 143, 184
Rt. 1973 s. 1268 A 38
Rt. 1974 s. 710 A 131, 155, 156, 188, 190
Rt. 1976 s. 269 A 177
Rt. 1976 s. 638 A 103, 105
Rt. 1976 s. 1414 A 139
Rt. 1978 s. 871 U 132
Rt. 1985 s. 524 A 40
Rt. 1986 s. 301 U 80
Rt. 1986 s. 302 U 80
Rt. 1986 s. 1210 A 65, 72
Rt. 1988 s. 276 P 34
Rt. 1988 s. 1327 A 114
Rt. 1988 s. 1397 P 34
Rt. 1989 s. 1209 A 141, 143
Rt. 1990 s. 59 A 125
Rt. 1991 s. 352 U 174
Rt. 1991 s. 831 U 55
Rt. 1992 s. 352 192
Rt. 1992 s. 352 A 65, 72, 155, 188, 191, 192
Rt. 1992 s. 438 A 89
Rt. 1992 s. 1387 A 34
Rt. 1992 s. 1397 A 34
Rt. 1992 s. 1650 151
Rt. 1992 s. 1650 A 151
Rt. 1993 s. 679 150
Rt. 1993 s. 679 A 151, 155, 157, 188
Rt. 1994 s. 235 A 105
Rt. 1995 s. 674 A 34
Rt. 1995 s. 1395 U 84
Rt. 1996 s. 918 A 131, 137
Rt. 1996 s. 1473 A 38
Rt. 1996 s. 1647 A 113
Rt. 1997 s. 1050 A 129
Rt. 1998 s. 268 A 129
Rt. 1998 s. 313 U 84
Rt. 1999 s. 247 U 129
Rt. 1999 s. 399 A 43
Rt. 1999 s. 865 U 103, 106
Rt. 1999 s. 901 A 83, 84
Rt. 1999 s. 1850 U 83
Rt. 2000 s. 585 U 83
Rt. 2000 s. 604 A 65

Rt. 2003 s. 1300 A 40
Rt. 2004 s. 256 U 83
Rt. 2004 s. 271 A 43
Rt. 2004 s. 883 A 58
Rt. 2004 s. 1971 U 49
Rt. 2005 s. 65 A 38
Rt. 2005 s. 143 U 84
Rt. 2005 s. 633 U 83
Rt. 2005 s. 1476 U 105
Rt. 2008 s. 586 A 129
Rt. 2008 s. 705 U 88
Rt. 2009 s. 203 A 65, 192
Rt. 2009 s. 1502 A 14
Rt. 2010 s. 114 U 83
Rt. 2010 s. 252 U 57
Rt. 2011 s. 831 U 50, 55
Rt. 2012 s. 1904 A 178
Rt. 2013 s. 1345 P 14
Rt. 2014 s. 723 U 50, 51
Rt. 2014 s. 922 U 101
Rt. 2014 s. 1248 A 113
Rt. 2015 s. 120 A 132
Rt. 2015 s. 979 U 88
Rt. 2015 s. 1157 A 65, 155, 188, 191, 192

HR-2017-33-A 66, 130, 132, 133, 156, 157
HR-2017-1782-A 163, 178
HR-2017-2064-A 65
HR-2018-1265-A 80, 101, 102, 103, 108, 109
HR-2019-231-A 88, 94
HR-2020-837-A 141, 142
HR-2021-1773-A 129, 132, 137, 156, 188
HR-2021-2248-A 77, 112, 113, 116, 117, 118, 120,
121, 122, 125
HR-2022-314-U 65, 72, 155, 188
HR-2022-1959-A 112
HR-2022-2357-A 50

UNDERRETTSPRAKSIS

RG 1944 s. 224 39
RG 1950 s. 544 177
RG 1957 s. 577 116
RG 1972 s. 53 116, 122
RG 1985 s. 400 151, 154, 155
RG 2003 s. 514 125

EU-DOMSTOLEN

sak C-343/04 19
sak C-518/99 19